

IZHAJA VSAKI DAN

tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične šte. se prodajajo po 3 nvč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele šte. po 5 nvč. (10 stot.).

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 8 st. mm. smrtnice, zahvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljnjna vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.
V edinosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez doposlane naročnine, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdanje „EDINOSTI“ stane: celoletno K 520, pol leta K 260.

Vai dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopisi se ne vračajo. Naročnino, oglase in reklamacije pošiljati na upravo lista. UREDNIŠTVO: ul. ul. Giorgio Galatti 18 (Narodni dom). Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18. Poštno-hranilni račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

BRZOJAVNE VESTI

Ogrski državni zbor.

BUDIMPEŠTA 7. Poslanska zbornica je nadaljevala debato o proračunu pravosodnega ministerstva.

Francoska zbornica.

PARIZ 7. Zbornica je nadaljevala razpravo zakonskega načrta o odpravi smrtne kazni.

Nemški državni zbor.

BEROLIN 7. Na današnji seji je govoril državni kancelar knez Bülow. Najprej je omenil prevrat v Turčiji ter se potem bavil z aneksijo Bosne in Hercegovine, z dogodki na Balkanu, in z zadnjim govorom Titttonija v italijanski zbornici. Dotaknil se je tudi dogodkov v Pragi.

Nova trozveza?

PARIZ 7. „Agence Havas“ poroča, da diplomat čini krogi ne verujejo v predstojajočo anglo-francosko-rusko zvezo.

Iz Maroka.

PARIZ 7. Kakor poročajo iz Feza, je odgovor Mulej Hafida, v katerem izjavlja, da sprejme noto vlasti, dne 2. t. m. odšel v Tanger. Mulej Hafid si je baje le pridržal pravico, da pregleda dolgova magzena nasproti zasebnikom.

DOGODKI NA BALKANU.

Kotor, dne 29. novembra.

Nekateri vnunjski časopisi so poročali že pred par meseci, da je bila po italijanski družbi zgrajena črnogorska železnica Par—Vir—Pazar že izročena prometu. V resnici je bila odpravljena prva tovarna pošiljatev iz Bara v Vir—Pazar še-le dne 23. t. m., dočim se odpravi za osebnih promet še-le okoli Božiča, ker še niso došli osebnih vozovi. — Danes je treba potovati iz Vira v Bar še vedno s črnogorsko pošto diležansko, kdor si namreč ne more dovoliti fiakerja. Dne 18. t. m. vozil sem se z diležansko v družbi z nekim albanskim trgovcem iz Škadra, od Vir-Pazara do Bara.

Razgovarjala sva se italijanski. Na vprašanje kje se je naučil italijanski, mi je odgovoril, da v italijanski šoli v Škadru. Italija ima tudi po drugih albanskih mestih svoje šole, v katerih se poučuje izključno italijanski. Da li se Italiji posreči, da na ta način vkloni Albance za svoje aspiracije, je pri jako razvitim narodnem čustvu Albancev zelo dvomljivo.

A kako daleč je že prišla italijanska propaganda v Albaniji, je najboljši dokaz v nekaterih ameriških listih objavljena vest, da vojvoda abruški postane kralj — Albanije!

Ustavil sem se v Starem Baru, kjer bi bil moral čakati tri dni na Lloydov parnik „Sultan“. A ker je „Sultan“ ponesrečil moral sem čakati šest dni, dokler je prišel parnik neke italijanske družbe, da sem se odpeljal z istim dalje v Kotor. Kakor vsak avstrijski podanik bil sem poklican tudi jaz na občno v Baru, kjer so me natančno izpraševali o namenu mojega potovanja itd. — Danes se smatra v Črnogori vsakega avstrijskega podanika za — špijona!

Je tudi v Baru vse pod utisom bližnje vojne. „Mi smo pripravljene vsi poginiti“, to je refren vsakega razgovora s Črnogorcem, najsi je ta priprost, ali inteligent.

O gospodarskih razmerah v Baru pisal bom o drugi priliki, a glede političnih prilik

omenjam samo, da na avstrijskem konsultatu, kjer so Črnogorci kakor znano razbili cesarskega orla, še danes ni nikakega napisa. Tudi se naš konzul ne upa razobesiti — kakor je to običajno — ob nedeljih in praznikih državno zastavo. O tem bi se dalo precej pisati, a naj napravim za danes — piko.

Mir v Kotoru.

Kotorski župan Radimiri javlja, da vlada tamkaj popoln mir in da so vse vesti o spopadih s Črnogorci izmišljene.

Balkanska konferenca.

Iz Berolina javljajo, da je nova trozveza (Rusija, Francija in Anglija) storila v Italiji korake, da se pritisne na Avstro-Ogrsko v zagotovljenje balkanske konference. Govori se, da se konferenca snide v januarju in bržkone v Italiji.

Z druge strani se izražajo dvomi na resničnostih teh vesti.

IZ BOSNE.

SARAJEVO 7. Cesar je pomilostil srbskega novinarja Petra Kosića in nekega Vasa Kondića, ki sta bila obsojena radi nekega političnega zločina.

SRBIJA.

BELIGRAD 7. Kralj je včeraj vsprejel Pasića v daljši avdijenci. Skupščina je imela včeraj drugo tajno konferenco.

Bojevito razpoloženje v Srbiji.

Iz Belegrada poročajo, da neodvisni listi zahtevajo od srbske vlade koncentracijo vojske, ker da imajo gotovih vesti, da namerava Avstrija udreti v vojno v Srbijo.

Nov srbski list v francoskem jeziku.

Eden voditeljev srbskih radikalcev, Vladan Spasojević, je ustanovil nov srbski list v francoskem jeziku pod imenom „La question Serbe“.

Zahteve Srbije.

BELIGRAD 7. List „Pravda“ je priobčil pogovor, ki ga je eden, njegovih sodelavnikov imel z ministrom za unanost stvari Milovanovićem o aneksiji Bosne in Hercegovine. Mi zahtevamo, je rekel minister, del bosansko-hercegove ke dežele, ki nas združuje s Črnogoro in ki bo ločil avstroogrsko monarhijo od novopazarskega sandžaka. Vprašanje, pride li do vojne ali ne, je odvisno od Avstro-Ogrske, ako hoče ugoditi narodnim, državnopravnim in gospodarskim interesom balkanskih držav, in od zadovoljnosti avstroograke monarhije, da svojo enostransko voljo in svoje enostranske interese spravi v soglasje s splošno voljo in interesi Evrope. Zagotovo se more trditi, da se ne bo v nobenem slučaju priznalo aneksije, ako se konferenca ne sestane.

BELIGRAD 7. Dopisnik „Novoje Vremja“ Berezovski je odpotoval v Prago in se baje vrne v Beligrad v nekoliko dneh.

TURČIJA.

Avstro-ogrsko-turški sporazum.

Carigradski list „İkdan“ poroča, da se čim dalje bolj pripravlja pot avstroogrsko-turškemu sporazumu in da pričnejo v sedmih dneh oficijelna pogajanja med Avstro-Ogrsko in Turčijo.

Z manifestacijskega shoda za slovensko vseučilišče.

Akademik Ivan Marija Čok je podal nastopno poročilo:

Častni zborovalci! Čast in naloga mi je danes, da govorim za slov. vseučilišče. Zahteva

nesel mi je svojo pesem, a jaz sem ga pustila samega. On je tudi užaljen — sedaj... kaj naj storim! Nekega dne doznate... samo ne srdite se name!

Z... mi je naglo stisnila roko in zbežala. — Vrnila sva se v prizidek. — Je jel čitati svojega ravno dotiskalca „Morilca“, toda jaz ga nisem poslušal. Predaval je kričečim in pevajočim glasom svoje štiristopne jambe, rime so se menjavale in zvenele kakor kraguljčki, votlo in doneče, a jaz sem vedno gledal Zjinajido in vedno skušal razumeti pomen njenih zadnjih besed.

„Al' more biti tekmeč tajni nenažno te je osvojil?“

Je vskliknil naenkrat hohnjaje Majdanov — in moje oči in oči Zjinajide so se srečale. Povesila jih je in nalahko zardela. Zapazil sem, da je zardela in jaz sem ostrmel od strahu. Že prej sem bil ljubosumen na njo, toda še le v tem trenutku mi je švignila skozi glavo misel, da se je zaljubila. „Moj Bog! zaljubila se je!“

X.

Moje prave muke so začele s tem trenutkom. Ubijal sem si glavo, razmišljal,

po slov. vseučilišču je najkulturnejša zahteva slovenskega naroda. Zato združuje ta zahteva vse Slovence brez razlike na skupen boj. Žalostno je sicer, da se mora danes, v 20. stoletju, boriti narod civilizirane konstitucionalne države za svoje kulturne potrebe. Moderne države naravnost vsiljujejo nekulturnim narodom prosveto, z oboroženo silo jim gradijo osnovne šole. Pri nas pa civilizirana vlada pušča svoje podložnike desetletja beračiti za eno ljudsko šolo! Vedno prosjatičimo in se pehamo za srednje in strokovne svoje šole, a vsaka najmanjša pridobitev, pa bodisi tudi le dovoljenje, da se sme v enem predmetu na gimnaziju poučevati v materinem jeziku, mora biti spojeno s koncesijo na političnem ali celo narodnem polju od naše strani. Tudi klic celokupnega slov. naroda, ki je enodušno zahteval kulturnega središča, slov. univ., je bil doslej le klic vpiljočega v puščavi, boj brez upa zmage. Zato ne mineva dan, da ne bi bili prisiljeni zopet in zopet tožiti o naši šolski mizeriji. Takšen je položaj Slovencev na početku 20. stoletja! Naša vlada in naši nasprotniki sploh se dobro zavedajo, da je izobrazba odločilna moč v boju za obstanek, oni dobro vedo, da bi z izobrazbo naš narod rastel v narodnostnem in gospodarskem oziru. Oni pa tudi hočejo nas uničiti, nrs zatreti in zato nas hočejo držati v temi, zato nam odrekajo naše šole. Neštevilno je bilo med Slovenci že shodov, manifestacij, zahtev, naj se reši slovensko šolsko prашanje; položaj naš pa postaja vedno slabši v tem oziru. S podvojeno silo se hočemo sedaj zavzeti za našo kulturne zahteve ter najodločnejše manifestirati zanje. In slov. akademična mladina, torej stan, katerega se vprašanje slov. vseučilišča neposredno tiče, je že opetovano pokazala, da se zaveda njegovega pomena, in hoče z nova nastopiti njegovo pot boja za te najsvetjše pravice našega naroda. Stopamo zopet pred javnost, pred vlado, pred tisto vlado, ki zahteva od nas zasluge naših žuljev, ki zahteva od nas krvnega danka, ter zaklicati jej: proč z nezakonitostjo, proč s tem za civilizirano državo nevrtnim stanjem! Ne prosimo milosti, zahtevamo, da nam izpolnite naše kulturne zahteve, zahtevamo, da nam izpolnite naših kulturnih zahtev najkulturnejši: dajte nam slovensko vseučilišče v Ljubljani!

Zahteva po slov. vseučilišču ni nova. Opira se na stara fakta: že pred stoletji je v Ljubljani obstajala neka akademija, ki je zavzemala nekako stališče univerze. Tudi bistroumni Napoleon I. je takoj po vstavitvi ilirskega kraljevstva vstvaril slovensko vseučilišče v Ljubljani. Toda življenje tega vseučilišča je bilo tako kratko, kakor ilirsko kraljestvo samo. Še pozneje so se vršila slov. predavanja na graški univerzi, ki je vstanovljena tudi za Slovence. Z letom 1854 pa je izginil slovenski jezik z akademskih tal. Kmalu so Slovenci povzdignili svoj glas za svoje vseučilišče; mnogo se je o stvari govorilo in pisalo: znamenje važnosti te zahteve. To vprašanje je že tudi bilo pred drž. zborom in dne 24. junija 1905 je naučni minister Hartl sam javno v seji proračunskega odseka priznal opravičenost te naše zahteve. Toda značilno je, da je več ali manj ravno to bilo vzrokom, da je g. minister moral odstopiti!

Neštevilno je razlogov, ki govoré za našo sveto pravo. Ponavljali bi pa, kar se je že nešteto dokazalo, ko bi jih hotel zopet navajati. In od druge strani gotovo ni lažjega dela nego ovreči protidokaze naših

premišljal in opazoval neprenehoma Zjinajido, akoravno kolikor možno skrivaj. Premenila se je — to je bilo očividno. Hodila je na sprehod sama in sprehajala se je dolgo. Včasih se gostom ni pokazala; po cele ure je posedala v svoji sobi. Prej to ni bila njena navada. Postal sem, — vsaj zdelo se mi je, da sem postal — čez mero ostroviden. „Ni li on? ali morda ni on?“ spraševal sem sam sebe, nemirno begaje v mislih od enega do drugega njenih častilcev. Grof Maljevskij (akoravno me je bilo sram za Zjinajido kaj takega priznati) se mi je tajno zdel bolj nevaren, nego drugi.

Moj dar opazovanja ni sezal dalje, nego do nosa, a moje pritajevanje ni najbrže nikogar varalo; vsaj dr. Lušin me je kmalu spoznal. Sicer se je tudi on sprejmenil v zadnjem času; shušal se je, smejal se je še vedno čestokrat, toda nekako bolj zamolklo, bolj zlobno in bolj kratko — in nehotna nervozna razdraženost je v njem zamenjala prejšnjo lahko ironijo in navidezni cinizem.

Kaj se neprestano potepate todi, mladenič, mi je rekel nekega dne, ko je bil ostal z mano v sprejemnici Zaskjéjnih.

nasprotnikov. Ravno v poslednjem času pa so nasprotniški listi navajali take argumente, s katerimi se niso le smešili, ampak, poslušujoč se podih laži, tendencioznih vesti in pa zasramovanj našega naroda, so padli v svojih izvajanjih tako nizko, da služijo iste njim samim v sramoto.

Tako drzni so, da trdijo, da naš slov. jezik ni izoliran, ni še zmožen za višje znanstvene študije. In kdo so tisti, ki to trdijo ki si s takimi lažmi pomagajo, da žaliho naš narodni čut? To so taki ljudje, ki sploh našega jezika ne poznajo, taki, ki še slov. knjige nikdar niso videli in jih ne umejo, taki, ki o naši literaturi niti pojma nimejo. In vendar si upajo izrehati tako nesramno sodbó o našem jeziku!

To so tisti šovinistični elementi, ki sploh nimajo nikakega smisla za kulturne potrebe katerega naroda, tisti, ki jim je v slepi strankarski strasti vsako sredstvo, pa bila to tudi laž, dobro v pobijanje nasprotniških argumentov. Ali pa ni to za njih nesramno in smešno ob enem? Nič lažjega nego pobiti te trditve. Saj se vrše najkompliciranije slov. razprave pred vsemi sodišči po vsej Sloveniji v našem jeziku; saj se izdajajo v našem jeziku znanstvene knjige in razprave najrazličnejših strok. Pa seveda, ker omenjeni elementi teh ne poznajo, te knjige za-nje ne eksistirajo. Taki so ti kulturni noji 20. stoletja!

Zopet drugi hočejo proprečiti ustanovitev slov. vseučilišča s tem, da pravijo, da smo nekulturen narod. Bilo bi preneumno — oprostite neparlamentarni izrez — odgovarjati na tako žalitev, kleveto. Prašam vas samo, čast. zborovalci: ali bi, v slučaju, da bi to bilo res, ne služilo v največjo sramoto ravno oni civilizirani srednjeevropski državi, po imenu Avstrija, pod katero spadajo Slovenci že okoli 600 let in ki pri vsej svoji civilizaciji ni bila vstanu tekom 6 stoletij mali slovenski narod kulturirati?!

Drugi se zopet zaganjajo: nimate učnih moči, nimate knjig, ki so za vseučilišče potrebne. Kako si mečejo pesek samim sebi v zobe! Saj je naravno, da nimamo vseuč. profesorjev, dokler nimamo vseučilišča samega. Kje pa naj jih imamo? Ali naj sede doma in čakajo vstanovitve slovenske univerze? Če pa hoče vlada pripraviti take moči za prih. slov. vseučilišče, naj vstanovi podpore in pusti habilitirati se za docente. Da bo med Slovenci dobiti takih ljudij, skrb naj za to vlada prepusti nam. Narod slovenski je že dal svetu Miklošiče, Kopitarje, Vege in dr. in gotovo ne bo v zadregi za par vseučiliščnih docentov, kakor hitro bo slovenska univerza zagotovljena.

Da ne obstoja dovolj učnih knjig slovenskih, je res, in je to tudi popolnoma naravno. Če študiramo po nemških univerzah, rabimo nemških knjig. Če bi pa obstajala slov. univerza, bi profesor, ki bi predaval tvarino, za katero še ne obstoja slov. knjiga, gotovo tako spisal. Slovenska knjiga bo naravna posledica slov. vseučilišča. Vprašajmo le druge narode, koliko znanstvene literature so imeli ob vstanovitvi prvih svojih vseučilišč!

Vsi pomisleki naših nasprotnikov so torej piškavi in ne izdajo prav nič proti tehtnim argumentom, ki govorijo za našo zahtevo.

Sto in stokrat se je že izrekel in zapisal stavek, ki je nazor prvih pedagogov sveta: da je predpogoj vsakega napredovanja v šoli pouk v materin-

(Knežnja se še ni bila vrnila se sprehoda, in hreščeci glas kneginje se je razlegal po polunadstropju). Vam bi bilo treba učiti se, delati — dokler ste mladi — a vi, kaj delate?

— Vi ne morete vedeti, ne delam li doma — sem mu odgovoril, ne brez oholosti, ali tudi ne brez zmedenosti.

— To more biti pač pravo delo! Dela pač nimate v mislih. No, jaz se nočem prepriati. V vaših letih je že tako. Toda jako slabo ste si izbrali. Ne vidite-li, kaka hiša je to?

— Jaz vas ne razumem, sem pripomnil.

— Ne razumete? — tem slabše za vas. Starim samcem, kakor smo mi, je dovoljeno hoditi sem-le; kaj se nam more pripetiti, mi smo utrjeni ljudje, nam se ne pride tako lahko do živega; ali vi imate še nežno kožico; tukaj je zrak za vas škodljiv — verujte mi; lahko bi se okužili.

— Kako to neki?

— Da, prav tako. Ste-li sedaj zdravi? Ste-li v normalnem stanju? Je-li to, kar sedaj čutite, vam koristno, ugodno? (Dalje.)

PODLISTEK.

Prva ljubezen.

Povest Ivana Sjergijejeviča Turgjenjeva.

Iz rusčine prevel dr. G. G.

— Prečitajte mi kakoršnesbodi stihe, je spregovorila Zjinajida poluglasno in se oprla na laket. — Rada vas poslušam, kadar čitate stihe. Vi pojeate, ali to ne nič, to je način mladine. Čitajte mi: „Na holmih Gruzije“. Samo sedite prej.

Sel sem in prečital „Na holmih Gruzije“.

— „Da ne more, ne ljubiti“ — je ponovila Zjinajida.

— Evo, v čem je lepota poezije: ona nam pravi to, česar ni in to, kar ne le da je boljše od tega, kar je, ampak celo bolj podobno resnici...

— „Da ne more, ne ljubiti“ — a hotelo bi, toda ne more! Zopet je umolknila in naenkrat je vstrepetala ter vstala. — Pojdimó! Pri mamiči sedi Majdanov; pri-

s, k e m j e z i k u . Č e j e b i l t a n a z o r ž e t o l i k o k r a t i n s p l o š n o — t o r e j t u d i o d n a š i h n a s p r o t i t a k o v — p r i p o z n a m k a k o r n e o v r g l i v ; č e v e l j a t a n a z o r v p r a k s i k o t z a k o n z a v s e d r u g e n a r o d e , i m a m o g o t o v o t u d i S l o v e n c i n e o v r g l i v o p r a v i c o z a h t e v a t i , d a s e t a z a k o n i z v r š u j e t u d i n a s p r o t i n a m . M i z a h t e v a m o , d a s e t u d i n a m d a t i s t o s v e t i š č e , k i b o t v o r i l o s r e d i š č e s l o v . s l o v s t v a , k i b o n a i v i š j e z a v e t i š č e s l o v e n s k e g a z n a n s t v e n e g a d e l a . m i z a h t e v a m o s v o j e s l o v e n s k o v s e u č i l i š č e !

Že absolutno imamo torej pravico do lastne univerze. Nujno pa zahtevamo izvršitve te pravice z ozirom na razmere, ki vladajo danes po nemških vseučiliščih, na katerih smo siljeni študirati. Nevzdržljive so postale v poslednjem času te razmere, položaj slovenskih visokošolcev je danes naravnost obupen. Gazijo se naše najnaravnostne pravice, odreka se nam akad. svoboda. V izvrševanju krivic tekmujejo surovi rektorji. Vseučilišča, od države ustanovljena, od vseh državljanov vzdržavana, bi imela vsem državljanom jednako služiti; vsi državljani bi morali imeti na istih jednake pravice in jednake dolžnosti. A temu danes ni tako. Državna vseučilišča se proglašajo za „nemško posest“. Mi smo tam le nadležni tužci. Zato si prisvajajo svobodni miselnosti nemški Mihelini odrekli nam vsake pravice, nas na akad. tleh provocirati, pretepati, tirati iz njih. Prišlo je tako daleč, da si slov. dijaki na teh univerzah niso niti več življenja varni. Ti kulturalisti so namreč doleži vedno razširjali svojo kulturo s korabci in debelimi gorjanci. V najnovejšem času napredka so se povzpeli tako daleč, da jo hočejo razširati z bodali in samokresi. Človek bi se skoro sramoval, da se mora šteti med take „kolege“. Sramota so take razmere za celokupno nemško dijaštvo, za ves nemški narod. Sramota je pa tudi za tiste oblasti, ki imajo moč in dolžnost, da bi stegnile svojo roko proti takim prepotencem, ki pa tega ne storijo.

Omadeževana so tla svetišča in mi se hočemo odaleži braniti pred zopetnim vstopom v te oskrunjene hrame. Nemški buršaki so pravorili ta središča vede in znanosti v središča rabuke in pretepotov. Mi pa, ponosni sinovi revnega a poštenega slov. naroda, obsojamo tako postopanje sinov „Herrenvolka“, ter zahtevamo miru in prave svobode! Zatorej proč z nemških vseučilišč!

Nasprotno nam je sedaj v Gradcu in na Dunaju vse! Časopisje je naperjeno in hruli proti nam, meščanstvo nam je skrajno nenaklonjeno, vse te oblasti gleda po strani. In kmalu bo Slovincu prepovedano govoriti v materinemu jeziku! Podpore od ubornega naroda slovenskega ni mnogo, podpore v tujem mestu za nas ni! Kjer se drugi gostijo, naj pobira slovenski berač drobtinice! Med tem, ko smejo oholi buršaki provocirati cela mesta, mora Slovenec ponižno skrivati se in plaziti okrog. Kjer je imela naša govornica, kjer je ponosno smela blesteti naša trobojnica pred stoletji, tam Slovenec danes več ni varen svojega življenja!

In to dopušta tista slavna vlada, ki nima pomoči za zatiranje Slovence. ki pa naravnost vkaže nemškim oholcem izzivati slovansko Prago ter jim v ta namen daja potuho z oboroženo silo. Med tem, ko se v obrambo Nemcev po nemških vseučiliščih, kjer so zares v življenjski nevarnosti, živa duša no zmeči, je pa vlada v obrambo nemških buršških maskarad proglasila raje obsedne stanje, torej so jej več pustne šeme par nemških fanatičnih fantov, nego ugled, prospeh, da, življenje 600.000 slovanskih duš!

Gospoda! Zrak je prenapet! Počiti mora! Razmere na vseučiliščih so neznosne! Ker se vsem grožnjam in krivicam slov. dijaštvo ni vdalo, zatekli so se barbari v svoji plemenitosti k skrajnim sredstvom: izstradati hočejo slov. dijaštvo. Zato je postalo naše stanje obupno. Poslušajte glas slov. dijaka iz tujine! Glejte ga reveža, kako umira gladu. In surovi nasilneži ubožca zasmehujejo! V strašnem položaju se nahaja slov. dijak. Hoče se svobodno gibati, ne more; od vseh strani ga pritiskajo; hoče svobodno dihati, ne more; zrak je prenapet; lačen je, prosi kruha: barbari ga zasmehujejo. In to je „njegov življenje del najlepši, doba mlada, ki brez cvetja gine mu“.

Dovolj bodi! Najboljše svoje sinove, cvet mladine, pošilja Sloven po svetu, da se uče znanosti. „Na Dunaj ali v Gradec? to se vprašajo — to je nesreča, to sramota naša!“ Slov. dijaštvo združi svoj glas v en sam klic: proč od negostoljubnih barbarov! Slovanska gostoljubnost nas čaka na slovanskih tleh, med slov. brati. Zlata matička Praga je bodečnost slov. dijaštva. A to le začasno. Trajno nas more umiriti le eno: slovensko vseučilišče v Ljubljani!

Gospoda! Završujem z besedami našega pesnika:

„Slovenija! daj sinom svojim mesto,
da uka žejo si doma gasé;
„srce ohranijo narodu zvesto,
„moči si za življenja boj krepé;
„Za drugimi Slovincem ne ostani,
„Grad vedam dvigni v beli se v Ljubljani!“

Jubilej in — menza.

Dunaj, 4. decembra 1908.

„Živio jubilej, živio lačni študentje!“ Taki vzkliki so se slišali dne 2. dec. po dunajskem „Ringu“. Jubilirali so študentje, ki

so proslavljali avstrijsko državno idejo na ta velepomemben dan. Navdušenje je bilo nepopisno, kajti praznično — prazni želodci so vspodbujali demonstrante k nenavadnemu in v Avstriji, kjer trpi „avstrijska hrana“ v nevihi narodnih bojev morda premalo uvaževano škodo, nepoznanemu patrijotizmu, ki ga je policija svesta si svojega državo — vzdrževalnega pomena le netila in podžigala s svojim vedenjem.

Naključje je hotelo, da so se pričele te študentske demonstracije pred menzo; glavna zaslug pri teh jubilejno-patrijotičnih demonstracijah pa gre nemško-nacijon. študentom, vulgo akademskim barabam. Kakor znano je bila menza dne 1. decembra zopet odprta. Upali smo vsi, da se bo moglo razvijati njeno delovanje od sedaj naprej brez incidentov, kakor se je godilo pred nemiri. Ali motil se je kuratorij in motili so se obiskovalci nesrečne menze.

Ravno 2. decembra se je zdel nemško-nacijonalnim študentom pripraven, da se maščujejo za Prago. Ker se namreč kuratorij ni hotel trajno pokoriti njihovemu šovinizmu so sklenili da preprečijo „tehničnim potom“ obrat v menzi. Brž, ko je bila odprta — ob 1/2 12 uri — so zasedli vse mize v obeh obednih sobah in se zaprli noter, da ni mogel nikdo do njih. Med nje se je bilo pomešalo tudi pet Slovencev, ki niso vedeli, zakaj se gre. Ko so jih spoznali nemški nacionalci, so jih pretepli in jednemu so vzeli celo knjige ki jih je imel s seboj. Med tem, ko so se gostili burši v menzi, se je bila nabrala pred njo velika množica rednih obiskovalcev, ki so si hoteli izsiliti vhod, kar pa jim je zabranil množični policijski aparat.

Nemški dijaki so zahtevali od policije, da naj izprazni menzo, ker da motijo Nemci hišni mir; odgovorila jim je, da jih ne more izgnati iz prostorov, dokler ne zahteva tega kuratorij. Tudi intervencija pri rektorju ni hasnila; rekel je, da ima v menzi policija besedo.

Nabiralo se je vedno več dijakov in že je izgledalo kakor obleganje, položaj je postal kritičen, ko se je zbralo tudi zunaj par stotin buršev, da bi bilo kmalu prišlo do spopada. Navzoč je bil tudi predsednik menznega kuratorija, prof. Wagner pl. Jaureg, do katerega so se bili tudi obrnili nemški dijaki, ki pa jim je odgovoril, da na cesti ne more konferirati z nikomur.

Okoli 1. ure so se privabili nemško-nacijonalni dijaki sili in zmogoslavni iz menznih prostorov. S klici „Rache für Prag“ so se potem oddaljili pod varstvom policije. Ob pogledu na tako pristanost se je polotila nemških študentov velikanska razburjenost. Kričali so „Vivat iubiläum, Vivant hungarie Studenten“ i. dr. Pri tem je bilo mnogo študentov aretiranih, med njimi trije Slovenci. Med protesti vsake vrste so bili potem demonstrantje potisnjeni proti „Ringu“; z dvignjenimi pestmi so kričali: „to je jubilej, take stvari se godijo dan jubileja“ i. dr.

Lačno in razburjeno množico je gurala policija dalje proti parlamentu; en del študentov se je odpravil čez „Ring“ z namenom, da pojde pred cesarjev dvor. Policija jih je vrgla nazaj in potem so šli pred parlament, kjer so demonstrirali. Povrnili so se po „Universitätsstrasse“ zopet proti univerzi kjer jih je policija razkropila. Slovenski dijaki bodo dobro pomnili za vse večne čase cesarjev jubilej. Ne bomo pripovedovali bodočim študentskim generacijam ni o veličastni iluminaciji ni o čutstvih, ki so nas navdajala tega znamenitega dne. Eno pa povemo vsem na široka usta: tako počenjanje kriči do neba po maščevanju; upamo, da pride dan obračuna za Nemce in za vse one, ki molče odobrujejo njihovo divjanje in potem — gorje!

Slovenci! Tega dne so dosegli nemški burši svoj namen v vsem obsegu, dosegli so razpustitev menze. Od sedaj naprej se bo boriti slovenskemu dijaštvu ne le proti burševskemu šovinizmu, ampak — kar je huje — tudi proti dunajski draginji. Zato pa naj bi ne bilo slovenskega lista ali časopisa, ki bi ne zbiral doneskov za „podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju“, ki naj se blagovole pošiljati na naslov: Ivan Luzar višji revident južne železnice, Dunaj, III Reissnerstrasse 27.

Slovenci! Zatiranje slovenskega dijaštva po nemških burših zahteva osveto!

X. Y. Zeta.

Jugoslovansko dijaštvo v Pragi za slovensko vseučilišče.

V ponedeljek dne 30. m. m. se je vršil v Pragi sestanek jugoslovanskih dijakov, dne 3. t. m. pa manifestacno zborovanje. Vsprejeta je bila nastopna resolucija:

Vse jugoslovansko dijaštvo v Pragi, zbrano na skupnem sestanku dne 30./XI. 1908, se je odločilo lotiti se v teh dneh z vso energijo akcije za slovensko vseučilišče in za reciprociteto zagrebske univerze. Pozivlja vso jugoslovansko, posebno pa slovensko javnost, da zahteva od naših poslancev, naj se že vendar enkrat energično in odkrito zavzamejo za uresničenje teh najvišjih kulturnih zahtev.

Slovensko, hrvatsko in srbsko visokošolsko dijaštvo v Pragi, zbrano dne 3./XII. 1908 na manifestacnem zborovanju:

1.) Zahteva kar najodločnejše, da predloži vlada v državnem zboru vsaj istočasno, kakor za laško pravniško fakulteto, zakonsko predlogo tudi za slovensko univerzo: smatra za sramotno, ako se mora kulturni narod, ki

šteje skoro 2 milijona, boriti v 20. stoletju za svojo najvišjo kulturno potrebo.

2.) pozivlja vlado kar najodločnejše, da čim najpreje in najizdatneje odredi štipendije za habilitacijo slovenskih docentov na kakem avstrijskem vseučilišču; za najpripravnejše v to svrhu označuje češko vseučilišče v Pragi.

3.) ne odreka Lahom v principu prava za lastno univerzo, protestuje pa kar najodločnejše proti temu, da se ista ustanovi v Trstu; če pa vlada v svoji omahljivosti vkljub temu ugodi zahtevi po laški univerzi v Trstu, pa zahteva vee jugoslovansko dijaštvo slovensko univerzo istotam.

4.) pozivlja vlado, da konečno in popolnoma prizna veljavnost vseh izpitov, položenih na zagrebski univerzi, v Cislajtaniiji.

Trozveza je bila ...!

Dunajska „Mittagszeitung“, ki je na glasloficioznosti, meni, da so debate v italijanskem parlamentu, dokazale to, da se je Italija odrgala od trozveze. Samoprevara bi bila, ako bi hoteli potajavati to dejstvo po izjavah Tittonija, ki so bila zgolj akademična. Mnenje italijanske komore je naravnost izrazil poslanec Fortis ob glasnem odobravanju Giolittija. Ali tudi Tittoni sami — ki pa gotovo skoro izgine se svojega mesta — je z nekaterimi frazami nerodno razkril, da je postal hladan do trozveze. Glasom njegovih izjav je sporazum med Italijo in Rusijo gotova stvar. Dunajski list zaključuje: Trozveza je bila in ostaja le zveza med Avstro-Ogrsko in Nemčijo!

Simptomatično je, da tudi drugi dunajski listi, ki so v zvezah z vladinimi krogi, začnejo precej jasno izražati svoje dvome na lojalnost Italije nasproti naši državi. Tako n. pr. „Neues Wiener Tagblatt“. Dela se sicer kakor da veruje še vedno v zvestobo Italije do trozveze, ali to in ono mu zbujajo dvome in bi želel od italijanske strani več jasnosti.

To so znaki, da so začeli uvidevati tudi na Dunaju, da je pripadnost Italije k trozvezi kaj problematično. Če so pa sedaj, presenečeni po dogodkih v italijanskem parlamentu, jim moramo reči, da so bili zelo kratkovidni. Zveza med Avstrijo in Italijo je bila pač zelo lep paradni vranec v mirnih časih, ali slep in gluh je moral biti, kdor je verjel, da se ta zveza izkaže tudi v časih resnih komplikacij, ko naj bi Italija z dejanji dokazala vrednost zavezništva. Dogodki v Italiji, nje hlantanja po pretvezah, da se odtegne obvezam trozveze ne morejo presenetiti nikogar že zato, ker je ta kombinacija nenaravna že po navskrižnosti aspiracij obeh držav. Kar je nenaravno, to ne more ustrajati v ognju.

Hrvatska.

Spor med Josipovićem in Rauchom poostren.

V budimpeštanskih političnih krogih menijo, da se je spor med ministrom Josipovićem in baronom Rauchom poostril.

Josipović je izrazil željo, da se čim prej skliče hrvatski sabor, dočim se Rauch temu protivi. Diference so se vsled tega poostrele. Ker uvideva Josipović, da v ministerstvu ne uvažujejo njegovih pritožb, ter se odobrujejo samo predlogi Raucha, ki jih on, Josipović oboja, namerava radi tega minister odstopiti.

Drobne politične vesti.

Češka šolska stavka. Iz Prage poročajo, da je vlada obljubila ustanoviti v nemškem ozemlju pet čeških šol, zato se najbrž še ta teden konča češki šolski štrajk.

Malorusi za izjednačenje koledarja. Maloruski list „Nauka“, ki ga ureduje Avgust Valosin v Ungvaru (Ogrska), se bavi v obširnem članku z vprašanjem škodljivosti dvostrokega koledarja, ki nastajajo vsled razlike dobe Gregorijanskega in Julijanskega koledarja, ter pozivlja pristaše starega koledarja na izjednačbo z novim koledarjem.

Dnevne vesti.

† Fran Uratarič. Včeraj predpoludne ob 11. uri je umrl v Barkovljah, kjer se je lečil, gospod Fran Uratarič, ravnatelj tukajšnjega zastopstva zavarovalne družbe „Croatica“ za vse avstrijske pokrajine. Pokojnik je preminol po jako dolgi in mučni bolezn, a delaven je bil do zadnjega diha. Pokojni Uratarič je bil inteligenten mlad mož — bilo mu je še le 33 let — in po svoji blagi naravi obče priljubljen med tržaškimi slovenskimi in hrvatskimi krogi. Blag mu spomin. Glede pogreba ni še nič ukrenjeno.

Včerajšnji „Lavoratore“ kar vrvi neresnic, kakor da hoče izrabiti še svoje zadnje rezerve — žolci proti slovenskim narodnjakom. Neumno bi bilo pobijati vse njegove trditve, kakor n. pr. ona, da so hoteli voditelji manifestacijskega shoda sodruga Regenta vreči z odra, a on se ni bal grožnjaj zborovalcev, ker da bi ga bili že branili njegovi sodrugi. Nu, govornika Regenta že pozna naše občinstvo, a koliko da je bilo socialstov na shodu, to je pokazal jeden protiglas na glasovanju resolucije.

Ali „Lavoratore“ piše tudi, da so gosp. Regenta žalili uredniki „Edinosti“, zaklicavši mu, da je kamorist. To je zlobna laž. Res pa je, da sem jaz, ki sem stal po-

leg mize poročevalcev, prekinil govor g. Regenta, ko je nizal tiste navadne fraze: „mi samo to, mi smo ono“. Z klicem: ki ste rep kamore! — na kar je odgovoril on: To je naša stvar!

To je res njihov posel, ali dovoli naj nam, da jih mi obbijamo, kadar iščejo posla pri nas! Jaz sem pozneje vprašal g. Regenta zakaj ne hodijo slovenski socialisti tako trdovratno zastopati slovenske šolske zahteve na italijanske shode, kakor prihajajo k nam gromet, samo da označajo svoje „stališče“? In on mi je odgovoril: Jaz ne hodim nikdar tja!

Mi pa vemo tudi zakaj. Svoje mase gonite na italijanske socialistične in „liberalne“ shode, da tam spopolnjujejo število in glasujeto italijanski. Slovenskih socialističnih govornikov in na teh shodih, ker pred Italijani nečete biti — ščavi. Le na naših shodih ste junaki.

Pa še nekaj. Ali gre vaše velikodušje nasproti slovenskemu vseučiliščnemu vprašanju le tako daleč, da pošiljate na naš shod le svojega „predstavitelja“. Eh, sodrug Regent velja za tisoče, ali — tega nečete priznavati vsi. Morda je samo radi tega nespozrazum. Hrvatski vseučiliščnik.

„Piccolo“ se zopet zgriža nad slovenskimi demonstracijami in meni maliciozno, da so v nedeljo stražarji — spali. Peče ga, da niso čim več zborovalcev tirali v ječo.

Kar se tiče „provokacij“, je resnica ta, da so v resnici izzivali le tisti znani elementi tržaške ulice. Nikdo naših ni klical: Doli z Italijani! Ven Italijani! Nikdo ni žalil italijanske narodnosti kakor take. Vse bi bilo mirno prešlo, da niso že omenjeni elementi žalili in izzivali Slovencev z običajnimi Abbasso in Fora! Tudi pomaranče so metali na našince.

Pred kavarno Chiozza pa je bila provokacija tolika, da ni nobeno čudo, ako je prišlo do reakcije. Sosebno pa v sedanjih časih hudega razburjenja. Celo neki Italijan je glasno izrekel svoje mnenje, da bi bili Slovenci „vigliacchi“, ako ne bi bili reagirali. Je že tako, draga gospoda: tisti časi so definitivno minoli, ko ste smeli nekažnjeno zasramovati svoje slovenske someščane po tržaških ulicah. Naše ljudstvo se jednostavno ne pušča več žaliti. To si zapomnite in uredite temu primerno tudi svoje postopanje! Potem prenehajo tudi vse „slovenske provokacije“.

Kar se pa tiče pretveznega spanja redarjev, odgovarjamo na kratko, da isto ni moglo aretirati našincev, ker njihove manifestacije niso presegale meje dopustnega ali po zakonu kaznjivega. Niti dejstvo, da so pred namestništvom zapeli razkritih glav „Hej Slovani“, ni še zadostno, da bi se Slovence tiralo v ječo ali celo obešalo na vislice. Če je bil pa aretiran kak Italijan, se je to zgodilo gotovo zato, ker je prekorščal meje. Ravno zadnje vaše demonstracije so eklatantno dokazale, da ima policija nalog, naj vam prizanaša do skrajnega ne le na žaljenju Slovencev, ampak tudi na zasramovanju — policije. Če kdo, nimate ravno Vi prav nobenega razloga za pritožbe proti nastopanju policije. Da je policija postopala strogo po obstoječih predpisih za take slučaje, bi bilo gotovo na tisoče vaših romalo na policijo in mnogo njih bi bili morali nastopiti pot — sodišču na razpolago.

To pa se ni zgodilo, oziroma se je zgodilo v najmanjši meri. In mi smo z dovoljnimi s tem, ker smo na stališču, da naj se javno mnenje ne duši z oblastvenimi persekucijami. Ali to isto svobodo, ki jo želite vi za-se in jo tudi fakično uživate zahtevamo tudi mi! Ali vsi od Boga ali vse od hudice — pravi neki pregovor. Za vse nas velja isti zakon. Če demonstrirate vi za svoje ideje, si pridržujemo tudi mi pravico do manifestacije. To svojo pravico bomo branili z zobmi in nohti, a če nam jo boste hoteli vi kratiti z nasiljem in zasramovanjem, bomo siljeni mi braniti jo tako, kakor jo je znala v nedeljo braniti peščica naših pred kavarno Chiozza. (Do tega spopada je prišlo namreč še le po shodu ko so se naši v malih gruclah vračali na svoje domove).

Demonstracije minole nedelje. Kakor smo poročali že včeraj, je v nedeljo po shodu demonstrirala po mestu večja gruča Slovencev. Ne bi pa hoteli, da bi se mislilo, da so na tej demonstraciji morda sodelovali vsi zborovalci v „Narodnem domu“, ali da je bila demonstracija organizirana. Dotičniki so šli povsem spontano in iz lastnega nagiba po mestu. Niti tretjina zborovalcev se ni udeležila obhoda.

Da je bila ta manifestacija organizirana od vodstva, bili bi gospoda čuli vse drugačno muziko. Ker pa to ni bilo v namenu sklica-teljev shoda, je le del zborovalcev hotel dati tudi s tem izraza svojim čutstvom, ki so se z elementarno silo pojavljali na shodu.

To smo hoteli konstatirati.

Dopolnilne volitve v predstojništvo zavarovalnice proti neozgodam za Primorsko, Kranjsko in Dalmacijo v Trstu se vrše kakor znano že 16. t. m. Glasovnice za podjetnike in tudi one za njihove delavce so že v rokah dotičnih delodajalcev. Važno je vedeti, da morajo biti glasovnice pravilne podpisane; delavske glasovnice morajo namreč nositi zraven gospodarjevega podpisa tudi podpis poverjenika delavcev, katerega si izvolijo mej seboj delavci vsakega posameznega obrata. Skrajni čas je, da si

delavci takoj izberejo povsodi svojega poverjenika, ki ima pravočasno izpolniti glasovnice, ker le tako je veljavna. Vse glasovnice je potem poslati na naslov gosp. dr. Slavika odvornika v Trstu. (Via Giorgio Galatti). Prihodnje dni se objavijo imena naših kandidatov, katere so določili sporazumno poklicani narodni faktorji toliko za delodajalce kakor za delojemalce.

Postavljen je temeljni kamen mornarskega doma. V nedeljo ob 11. uri je bil ob navzočnosti zastopnikov vseh oblasti položen temeljni kamen za mornarski dom, ki bo zgrajen v ulici Remota št. 24.

S Proseka-Kontovelja. V ti vasi je napeljana „Aurisina“. Tako sta, hvala Bogu, preskrbljeni z vodo, da je ustrezno vsem potrebam. To je posebno važno sedaj, v tej veliki suši, ko so minoli trije meseci brez dežja.

Iz tega razloga se je v nedeljo dne 22. m. m. zbrala iz obeh vasi deputacija 14. členov pod vodstvom g. Valentina Cibica, da v imenu vaščanov izreče zahvalo gospoda dež. poslancu Alojziju Gorup, ki se je mnogo trudil za to velekoristno napravo.

G. poslanec je deputacijo prijazno vspregel in je zagotovil, da bo tudi v bodoče skrbel po svoji moči in bo s pomočjo drugih slovenskih svetovalcev oziroma poslancev skušal delovati za blagor tržaške okolice.

Kje so švindlarji in psi? Povedali smo že, da je slovensko socijalno demokratično glasilo odgovorilo na tozadevni poziv dra. Rybáča, da švindlarji obstojijo v Rybáčevem govoru. Ta odgovor vsebuje priznanje, da se je res izreklo to zasramovanje! Naglašamo to z ozirom na tiste naše prijatelje, ki se dvomili na tem, da naše poročilo ne odgovarja resnici, ker niso mogli verjeti, da bi se bili dr. Tuma in njegovi smišljeniki spozabiti tako nizko.

Tudi psovka „narodnjaki so psi“ in še dementirana, da si štejemo že 10. dan, ko je bila izgovorjena.

Trubarjeva slavnost. Krasen dokaz svoje plemenitosti so podali tržaški Slovenci na manifest, shodu za vseučilišče v Ljubljani s tem, da so zbrali za revne slov. dijakke, ki stradajo na Dunaju, nad K 200.

Posebno razveseljivo je, da je te darove znosilo delavstvo slovensko; daroval je torej delavec trpin za dijaka trpina. Z ozirom na veliko bedo, ki vlada med dijaštvom, in na žalostne razmere v katerih more isto sedaj živeti, je gotovo nova in zopetna pomoč nujno potrebna. Porodila se je zato misel v Trstu, da bodi prva večja prireditev v trž. „Nar. Domu“ v korist stradaljiv slov. visokošolcev. In ta prireditev bo velika Trubarjeva slavnost, katero prirediti združeni: Akad. fer. dr. „Balkan“ in „Učiteljsko društvo v Trstu“ prih. soboto 12. t. m. zvečer. Da bodo tudi širšemu narodu mogoče prispevati v humanitarni namen in ob enem imeti brez dvoma lep vzitek, postavile so se izredno nizke cene.

Narod! Pokaži da ne pustiš zatreti cveta svoje mladine, svoje bodočnosti. Nasproti barbarom, ki se poslužujejo najpodlejših sredstev v vgonobitev naše mladine, pokažimo, koliko kulturnejši smo od njih, in zato nastopimo proti njim s plemenitostjo: podpirajmo po močeh zatiranje! Zato v soboto zvečer vsi na „Trubarjevo slavnost“.

Tržaška mala kronika.

Torpedovka a. o. mornarice se potopila? — Kakor poročajo nekateri časopisi, širokomorska torpedovka avstrijske mornarice „Huszar“, ki je odplula iz Pule v dalmatinsko pomorje, običala na peščini. Odprla se je baje velika luknja v podpalubju, voda je poplaval notranjost torpedovke, ki se je nato potopila. Vest ni kontrolirana in priobčuje se z vso rezervo.

Padel je z zidarskega mostu. Strgarski vajenec Frau Lazzar, star 14 let in pol, stanujoči v ul. Veltro št. 511, je delal včeraj na zidarskem mostu. Naenkrat je zgubil ravnotežje, padel je in se nataknil na špičast tram, ki mu je povzročil dolgo in globoko rano na desni rami. Lečili so ga na zdravniški postaji.

Nesgodna božjastne ženske. Roza Koprivšek, stara 31 let, stanujoča na Opčinah, je bila sprejeta v VII. oddelek bolnišnice radi težkih opeklin na levi roki in druge lahko na desni. Nahajala se je blizu ognjišča, ko jo je napadla božjast, in padla je na žrjavico.

Aretacija goljufa več stotisočakov in njegova ljubica. Predvčeršnjem jutraj je bil v hotelu Balkan aretiran nek Oto Gustav Guttmann, bančni uradnik iz Frankobroda n. M., ki je prvega minolega meseca zbežal iz Frankobroda, potem ko je ogoljufal banko za več stotisoč mark s tem, da je stavil ponarejene menice v cirkulacijo. Skupaj z Guttmannom je bila njegova dozdnevna soproga, prazprav ljubica, neka Ivana Faccia, stara 21 let. Pri njem so našli ukradeno bančno vložno knjižico in dolžno pismo za 15 000 K, ki mu jo je podpisala lastnica neke gostilne v Veroni. Guttmann je najprej tajil, potem pa priznal vse. Policija je zaplenila prtljago in spravila oba golobčka na varno.

Padec. Marija Barbo, stara 48 let, stanujoča v ul. Stadion št. 9, je včeraj padla in si zlomila levo roko. Zatekla se je na zdravniško postajo.

Koledar in vreme. Danes: Brezmadežno spočetje M. D. — Jutri Leokadije dev. — Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 7.0 Cels. Vreme včeraj: lepo. Vremeanska napoved za Primorsko: Večinoma jasno. Semtertja megleno. Jug. Temperatu mrzla. V začetku lepo, potem motno.

Naše gledališče.

Nocoj se vprizori vdrugič slavna španska drama „V nižavi“, ki je dosegla ob premijeri tako velik umetniški uspeh. Ker je bilo prvič radi skrajne slabega vremena izredno malo občinstva, zato se nudi zdaj slavnemu občinstvu lepa prilika, da ne zamudi tega izrednega umetniškega užitka. Uloge ostanejo razdeljene, kakor so bile, in je gotovo, da se bodo malenkostni nedostatk pri postranskih ulogah odpravili, glavna igralca so, Verovšek in Danilova, ki sta že ob prvem nastopu presenetila občinstvo, bosta gotovo še našla kako fiasco, saj sta njuni hvaležni ulogi naravnost neizcrpljivi umetniškega bogatstva. Ker je določen začetek ob 7., je upati da pride občinstvo kar v najboljnjem številu, zlasti, ker se bo moglo domov grede poslužiti še tramvaja in raznih vlakov. Konec bo namreč gotovo pred deseto!

Pozor!! Kakor slišimo, je naše gledališče baje v resni nevarnosti. Kajti kljub temu da se po možnosti upoštevajo želje občinstva, kljub temu, da se uprizarjajo večinoma nove in zanimive igre, ki so kar se da dobro nastudirane in lepo igrane, se vede naše občinstvo, zlasti tisto, ki bi imelo polni laže in in sedeže v pritličju, skrajno apatično proti prireditvam slovenskega gledališča, tako je vedno pol ali tri četrtine dvorane prazne. Ob takih razmerah seveda ne more iti dalje! P. t. občinstvu pa se daje v pretres, če je lepo in naravna, da zahtevamo slovensko vseučilišče, ki je namenjeno mladini v omejenih razmerah, ubijamo pa ljudsko vseučilišče, ki je imamo in je namenjeno najširšim krogom in slojem ljudstva, da se v njem osebno in stalno poučuje, blaži in zabava!?

Cujemo, da se bo z eksistenčnim vprašanjem slov. gledališča v Trstu baval odbor „Dramatičnega društva“ že v četrtek pri svoji redni seji.

Kakor že včeraj povedano, je bilo gledališče v nedeljo presenetljivo slabo obiskano, dasiravno bi bilo pričakovati obile udeležbe. Na vspeh sta bili dve igre in sicer Tučičev „Povratek“, ki podaja verno sliko slovenskega selskega življenja, ki mu toliko prelesti, a je tudi polno najburnejših dram. Igra temelji na dejstvu, ki se žalibog tako pogosto dogaja na našem jugu, da odhaja mož v svet s trebuchom za kruhom, doma pa pušča življenja polno željno ženo. Tudi tu ostavi Ivo svojo Jelo in se odpravi po svetu iskati si dela in zaslužka.

Toda želja do domovine in hrepenenje do Jele ga je dovedlo do usodnega koraka, da si je pustil odtrgati v stroju roko, si dal izpačiti zavarovano glavnico in se napotil na svoj dom. Jela pa začenja medtem ljubkovati s selskim mladencem Stankom; to početje podpira in celo pospešuje Jelina mati Kata, katero nam je podala g. Danilova popolnoma realistično in se porgolabila tako v vse podrobnosti, da je vkljub temu, da je še le v zadnjem hipu vskočila, izredla svojo ulogo z največjim uspehom. Posebno v resnici, ko Ivo izve o nezvestosti svoje žene, je bila k laščina. Razine hipne duševne ispremembe je podala s tako realitiko in tako finimi prehodi, da se ji je občinstvo čudilo in divilo. Ivo se torej vrne domov na sveti večer in izve, kakor že povedano, za Jelino nezvestobo. Hipno nastopi katastrofa, kajti Ivo ubije Stanka, ženo pa pusti pri življenju, ki bo zanj večja muka kakor pa hipna smrt.

G. c. Mekindoma je igrala v popolno zadovoljstvo občinstva in sicer zelo naravno in neprisiljeno. Naj le dela in se trudi časoma postane zelo dobra moč našega gledališča. Menim da je Jela ena najbolj zadetih njenih ulog. Starega Daka je podal z lastno mu rutino g. Vebler; posebno dobro je izpala zgodba o božičnem večeru. Dobro sta bila gospica Puceljva in g. Požar.

Druga igra pa je bila poljska šaloigra „Bogata edinka“, ki je bolj starejšega kova. Igra je šla dovolj živahno in občinstvo se je tudi zabavalo. Ker pa veseloigre zahtevajo hitrejše tempo, bi morali zato nekateri igralci bolj gladko znati uloge.

Izboren tip g. Šumbalinskega je podal g. Verovšek, ki je že po svoji zunanosti kot kor g. lastniti mu kratnjami vzbujal glasen smeh: kakor vedno izborna je bila g. Danilova, pogojena sta bila Ratatinski po Rajnerju in sluga Blaž po g. Vebleru, dobra je bila g. c. Janova ter več ali manje tudi ostali predstavljalci.

Tržaška gledališča:

SLOVENSKO GLEDALIŠČE. — Danes točno ob 7. uri zvečer drama „V nižavi“. FENICE. Danes bodo v tem gledališču dve predstavi: ob 3.15 z opereto „Il marchese del Grillo“ in ob 8 z opereto „Pomladni dih“.

Jutri bo prva predstava na novo prevedene operete „Dunajska kri“.

Društvene vesti.

Miklavžev večer, ki bo v „Narodnem domu“ pri sv. Ivanu danes 8. decembra v

ZA BOŽIČ

TRST -- Piazza della Borsa 8 -- TRST

EDOARDO SCHAMBIK

Novosti igrač in artistič. predmetov pripravljenih za darove.

Kitajska srebrnina, ilovina, Fayences, baker in usnjati predmeti.

Torbice za gospé, pasi in pihalke.

Cene stalne in jako zmerne na vsakem predmetu.

Dr. Fran Korsano

Specijalist za sifilitične in kožne bolezni

ima svoj ambulatorij

v Trstu v ulici San Nicolò št. 2

(nad Jadransko banko)

Sprejema od 12. do 1. in od 5. in pol do 6. in pol popol.

ANTON REPENŠEK

knjigovez v Trstu, via Ceollia 9

priporoča slavnemu občinstvu

svojo moderno urejeno delavnico,

v kateri se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela točno in po zmernih cenah.

SVOJI K SVOJIM!

Prodajalnica švicarskih ur

JOSIP OPPENHEIM

urar in izdelovatelj časomerjev.

TRST -- CORSO št. 5 -- TRST

blizu knjigarne Vram

boga ta izbira zlatih, srebrnih in kovina-

stih ur.

Stenske ure z modernim zvonilom.

Prstani uhani, verižice i. t. d.

po zmernih cenah.

Popravljanje se izvršuje po dogovornih cenah in z garancijo.

Broj 4983.

Oglas natječaja.

U smislu zaključka občinskega zastupstva od 27. novembra 1908 otvara se ovime natječaj za imenovanje občinskega protustavnika (kontrolora) na privremeno svojstvo. S tim je mestom skopčana godišnja plača od K 1600— izplativih u mesečnim anticipativnim obrocima.

Molitelji imajo podnesti svoje molbe podpisanim od 27. decembra 1908, priloživ im krstni list, svjedočbe o svršenim naucima i o eventualno do sad obavljenom službovanju, svjedočbu občinarstva i ponašanja. Od molitelja traži se podpuno poznavanje hrvatskog jezika, točnost u računanju i poznavanje poslovanja u občinskoj blagajni. Bude li imenovani zadovoljavao svojoj dužnosti, bit će to mjesto nakon godine dana u smislu zakona od 12. augusta 1907 broj 42 p. z. l. ustanovljeno definitivnim uz eventualno povišenje plaće i pravo na mirovinu.

Glavarstvo občine Kastav

dne 3. decembra 1908

Načelnik:

JELUŠIĆ.

PEKARNA in SLADČIČARNA

VINKO SKERK, Trst, ul. Acquedotto 15, podružnica ul. Miramare 9

V moji pekarni se vdobi vsaki dan 3 krat frišen kruh in se dovaža vsak čas tudi na dom. Dobi se tudi najfinjše moke iz najboljših mlinov, biškote, in posebno pa špecialiteto za čaj.

Dobi se tudi veliko izbero botiljk ruma in vsake vrste čaja, ter vse to po najnižji ceni.

Spoštovanjem

V. SKERK.

ALLA CITTA' DI TRIESTE

Trst, ulica Giosuè Carducci št. 40 (prej Torrente) Trst

novi dohodi za zimsko sezono. Moške obleke kamgar barvane in črne. Obleke za otroke in dečke od 3 do 10 let. Velika izbira paletot za moške in dečke. Površniki in jope z ovratnikom astraham ali zajčvo kožo. Specialiteta tu: in inozemskega blaga ter lastna krojačnica za izdelovanje oblek po meri. — Fuštanjaste srajce, hlače iz bombaževine, spodnje hlače, pletenine in druge potrebščine za delavce, po cenah brez konkurence. — Govori se slovensko.

Patentiran divan-postelja MACHNICH

Okrasi radi svoje krasne elegancije vsaki prostor in se spremeni v hipu s samim premakljanjem v jako komodno posteljo z lastnimi žimnicami in blazinicami.

Prospekti zastoj. — Eventuelno na mesečne obroke. Lastna delavnica za vsakovratno tapcirarsko in elepsevno delo.

G. MACHNICH, Trst, ul. S. Giovanni 10.

solidno in elegantno

po zmernih cenah

Rafaele Italia

TRST -- Via Malanton 7

korist Ciril Metodove družbe, začne točno ob 4. uri pop. ker bo pozneje kinematografska predstava. Vstopnina 40 stot.

Združeni odsek za skupne stvari vabi uljudno vse slovenske trgovce-jestvinčarje na posvetovanje, ki bo danes dne 8. t. m. ob 3 in pol uri popoldne v restavraciji — „Balkan“.

Telovadno društvo „Tržaški Sokol“.

Bratom pevcom se naznanja, da se vrši jutri (sredo) pevka vaja, katere naj se vsi pevci za gotovo in točno vdeležijo. Začetek ob 7. uri in pol zvečer.

Člene veselicega odseka se pozivlja, da se a gotovo udeležijo seje, ki se bo vršila jutri ob 8. uri in pol zvečer, kjer se bo vkrepalo o programu za Silvestrov večer.

Na zdar!

Akad. fer. društvo „Balkan“ naznanja slavnemu občinstvu, da priredi dne 9. januarja 1909 svoj prvi akademski ples.

Odbor.

Darovi.

Mesto venca na grob pok. H. Ražem je daroval gosp. Josip Urbančič iz Bazovice K 6 za stradaljoče dijake na nemških vseh učiliščih in K 6 za Vrdelsko podružnico sv. Cir. in Met. Denar hrani uprava.

Za Vrdelsko podružnico Cir. in Met. je daroval g. J. Negode K 120 in za telovadno orodje Vrdelskega Sokola K 120.

V počestitev spomenika p.k. Frana Vratarića je darovala obitelj Makso Antić 10 kron za možko podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, a 10 kron za istrsko družbo.

Za „Božičnico“ so darovali sledeči gg.: B. Mimbelli 50 K, Pavla Vučković, Vekoslav Rebek Sežana, Jakob Sila, Iv. Milič Pulj po 5 K, Aug. Belle Rakek 3 K, Dr. A. Pavlica Gorica, K. Favetti Pulj, A. Larić Tomin, Iv. Perpar Tonun, M. Lavrič po 2 K.

Srčno se zahvaljuje in prosi nadaljnjih darov Irma Štrekelj blagajničarka Rojan 79.

Za knjižnico „Čitalnice“ pri sv. Jakobu je nabral g. Princ Josip na osmice Andreja Roncelj pri sv. M. Magdaleni spodnji 413 K 512. Srčna hvala!

Za žensko podružnico C. in M. je nabrala navršena narodnjakinja V. B. v veseli družbi v društveni gostilni v sv. Križu kron 1428 K tej dodal društveni krčmar 1—krono.

Denar hrani upravnistvo. Mesto venca pok. H. Ražem so darovali Padričani K 10— za podružnico sv. Cir. in Met. pri Sv. Ivanu.

Nar. delav. organizacija

Furlan Josip daroval za „Narodnega delavca“ 5 kron; nabrali udje na Miklavževem večeru N. D. O. za „Nar. delavca“ K 14.14. Srčna hvala darovateljem.

Vesti iz Goriške.

Na Koritnici pri Grahovcu ob Bači se je ustanovila narodna čitalnica. Pristopilo je takoj 40 članov. V odbor so bili izvoljeni: za predsednika Franc Kokošar, za podpredsednika Ivan Ortac, za tajnika nadučitelj Josip Prijatelj, za blagajnika Ivan Brovč, za odbornike Ivan Šorli, Andrej Močnik in Fran Šorli. Namestniki so: Fran Florijančič, Josip Brovč in Ivan Štenkler. Pregledovalci računov: Jernej Brovč in Peter Brovč.

Iz Repentabra, Tudi pri nas smo praznovali dne 2. decembra jako lepo. Ob 9. uri zjutraj je daroval g. župnik sv. mašo, katere se je udeležilo mnogo ljudstva, občinski zastop in šolska mladina. Po maši smo šli v šolo, ki je bila lepo okrašena z zelenjem in zastavami, kjer je držal g. nadučitelj slavnostni govor ter završil istega z lepo deklamacijo. Otroci so zapeli več ubranih slovenskih narodnih pesnic in cesarsko himno. Na to so bili otroci obdarovani s kolači in jaboki. Najljubnejši so dobili tudi nekaj obleke.

Popoldne se je zbral občinski zastop k slavnostni seji, pri kateri je imel g. župan krasen govor; Na zaključku je zaoril trikratni „Živio“ na cesarja, na kar se je zapela cesarska himna.

Župan nas je povabil na to na slavnosten obed, kjer smo se prav imenitno zabavali. G. nadučitelj je svojim humorjem izval splošno veselost ter nam zapel tudi par mičnih starih pesnic.

V tem veselju smo se spomnili tudi naše družbe sv. Cirila in Metodija za katero je županstvo določilo 20 K; pri obedu smo nabrali 13 K, skupno torej 33 kron, tudi za ponesrečence v Ljubljani dne 20. sept. t. l. smo nabrali 10 kron.

K sklepu moram še pripomniti, da nas je ves dan spremljalo streljanje iz topičev ali po domače rečeno: iz možnarjev.

Poslovili smo se zadovoljnim srcem želeč naši občini potrebnega mira in sloge. Ker stari pregovor pravi: „Sloga jači nesloga tlači.“

Vesti s Kranjske.

Redka lovska sreča. Krojaški mojster, g. sp. Jaka Lače iz Dolenjeh pri Senožečah,

vstrelil je v soboto, krasno divjo mačko, in sicer v skalnatem gozdu „Baši“.

Deželnozborske volitve iz splošne skupine v Ljubljani se bodo vršile dne 14. t. m.

Pogled po svetu.

Nov črnogorski denar. — „Beogradske Novine“ javljajo: Javili smo že, da dobi Crnagora, ki se je doslej služila avstrijskim denarjem, v kratkem svoj srebrni denar, kakor je že došla niklov drobiž. Kakor nam sedaj javljajo s Cetinja, odposlan je bil od tamkaj v Pariz tajnik naše davčne uprave dr. Miloje Jovanović, kateremu je poverjeno urejanje finančnih ustanov v Črnogori, da opravi tamkaj kar je treba za čim skorej kovanje črnogorskega denarja, ki se bo zval „perperi“. Črnogorski denar bo povsem sličen našemu srebrnemu denarju, s sliko kneza Nikole na eni in označenjem vrednosti na drugi strani. „Perperi“ se bodo kovali v isti vrednosti, v katerih imamo mi naše denarje. —

Franjo Vratarić

upravitelj podružnice „Croatiae“

je po dolgi in mučni bolezni, v starosti 33 let, danes ob 11. uri predp. v Gospodu zaspal. Žalujocha mati, sestra in brat naznanjajo tužno vest sorodnikom, prijateljem in znancom.

Pogreb smrtnih ostankov predragega se bo vršil dne 9. decembra ob 3. uri popoldne iz vile št. 383 v Barkovljah na pokopališče. TRST, 7. decembra 1908.

Novo pogrebno podjetje (STIBEL in drugi) Trst, ulica Vinc. Bellini 13 TELEFON št. 14-02.

Mlada gospa uduva, ki govori italijansko, nemško in francosko želi nastopiti v službo pri uglednem in premožnem gospodu kakor hišna ravnateljica. Ponudbe pod — „P“ — na inseratni odd. Edinosti.

Prodaj radi preoblega dela Trgovino jestvin v najboljši legi Trsta pod jako ugodnimi pogoji. Delo gotovo. Odjemalci dobri. Pojasnila Gregorić Josip, ulica Olmo 1. 1941

Civilna in vojaška krojačnica

Bogata zaloga tu- in inozemskega blaga in vseh premetov spadajočih v krojaško obrt.

— ODLIKOVAN DNE 5. APRILA 1906. — na XXVII. mednarodni razstavi v Parizu s častno diplomom. častnim križcem in zlato kolajno in na II. mednarodni razstavi v Bruxelles-u z največjo odliko „GRAND PRIX“ diplomom.

Naročbe se izvršujejo točno in se dostavljajo na dom Z odličnim spoštovanjem

AUGUST ŠTULAR.

Trst, via della Poste 12. I. nds. (nasproti Smolarsove papirnice.

VERA

je najboljša tinktura za lase. V

isti ni nikakih škodljivih stvari.

Dobi se plavalaso, kostanjevo, črnkasto, črno barvo.

STEKLENIČA 3 K v odlikovani lekarni PRENDINI

Pošiljajte po poštne povzetju.

Grand hotel „Union“ v Ljubljani.

Komfort prve vrste.

Nad 100 sob.

Trgovina z manifakturnim blagom Ant. Sanzin pok. Frana

TRST — ulica Barriera vecchia št. 11

VELIKA IZBERA: barvanega fuštanja in lavanteni a, maj, ženskih in otroških spodnjih hlač za zimo. — Posteljna pokrivala, moderci (perilo) in razne potrebščine

Novo pogrebno podjetje

Pisarna in prodajalna Via Vincenzo Bellini št. 13.

Telefon št. 1402 (poleg cerkve sv. Antona Novega) Telefon št. 1402

Zaloga oprave ulica Massimo D'Azeglio št. 18

Prيرهja pogrebe od najprostejše do najelegantnejše vrste v odprtih, kakor tudi v s kristalom zaprtih vozovih.

Ima bogato zalogo vseh potrebščin za mrljice, kakor: kovinaste in lepo okrašene lesene rakve; čevlje, vence iz umetnih cvetic, kovine, porcelana in perl.

Bogata zaloga: VOŠČENE SVEČE. Cene nizke, da se ni bati konkurence.

Za slučaj potrebe se uljudno priporočajo HENRIK STIBELJ in drugi.

Ugodna prilika! Proda se partija garanciranih Singerjevih šivalnih strojev za domačo uporabo po K 64. Preprodajalec popust. Ulica S. Caterina 9, dvorišče. Skladišče L. A. 1952

Proda se dobro vpeljana gostilna 40-50 kosil via Miramar št. 19. 1947

Mala soba se odda v najem, cena 14 K, via Remota 3, pritličje, Bizjak. 1948

Išče se deklo, ki se razume v kuhanju, večšo slovenskega in deloma tudi nemškega jezika. Naslov pove Ins. odd. Edinosti. 1949

Moške obleke blago za ženske obleke, debele rute, zavese, pokrivala, svilnate šarpe, dežniki, slike, ogledala, ure: Plačilo na mesečne ali tedenske obroke. LEVI, Via Madonnina 43, I. Edini za dogovorne cene. 1949

Prvi sloveči trgovec vipavkega vina, prej pod št. 544, je odprl sedaj osmice v Škorklji št. 489. Vabim vse prijatelje vipavkega vina na obilen obisk. Gregor Koruz a, ravnatelj. 1953

Stari instrumenti za godbo se prodajo. Natančne poizvedbe pri regimentstamburju 97. pešpolka. — Velika vojašnica. 1950

Mat. Živic Trgovinska ulica 2, Trst, se priporoča za vsakovrstno inženjersko delo. 1951

Stanovanje tri sobe, sobica, kuhinja, Greta 409 blizu nabrežinskega vodo-voda (Aurissina) za oddati takoj; krasen razgled. (1876

Prodajalnica olja, jesiha in mila F. COSTANTINI

se je preselila z 24. avgustom iz Piazza S. Giovanni št. 3 v ulico San Lazzaro št. 15 za cerkvijo S. Antona novega.

Hočete se prepričati? obiščite velika skladišča

Marije — Salarini

Ponte della Fabra 2 | ul. Poste Nuove (vokal Torrente) Alla città di Londra

Velik izbor izgotovljenih oblek za moške in dečke kostumi za otroke. Površniki, močne jope, kožuh in rarnih paletotov. Obleke za dom in delo. Delavske obleke. Tirolski loden. Nepremočljivi plašči (pristni angleški) Specijaliteta: blago tu- in inozemskih tovarn. Izgotovljajo se obleke po meri po najnovejši modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah.

Arturo Petrucci pok. Ant.

kovač-mehanik za stroje in motorje

Tovarna štedilnih peči (SPARHERD) TRST, ulica Pondares 10. Telefon 971.

Giuseppe d'Andrea

Teracerarski mojster

Trst - San Giacomo in Monte 6

Prvo podjetje za navadna in fina teracerarska dela

obstoječe od leta 1852

Sprejme se tudi popraviljanja

Shajališče v Mirodini Mizzan (S. Giacomo) S. Jakob.

BOGOMIL PINO

bivši urar v Sežani

ima svojo novo

prodajalnico ur

v TRSTU

ul. Vincenzo Bellini št. 13

nasproti cerkve sv. Antona novega

vsakovrstne verižice po

pravih tovar. cenah.

ALBERT BROSCHE

Trst, ul. Sv. Antona 9.

Kožuhovinar in izdelovalec kap

odlikovan na razstavi v Trstu leta 1882.

Velika zaloga kožuhov in kap za vojake in civiliste.

Izvršuje poprave hitro in za nizke cene; sprejema v

shrambo zimске kožuhovine ter jamči za škodo

proverzno po moljih in po požaru.

Pekarna Josip Stritof

Trst, ulica S. Giusto 3

Zaloga na debelo ulica S. Giusto št. 1

Filijalka Piazza Vecchia št. 6 (Rosario)

svež kruh trikrat na dan ..

Angleški in narodni prepečenci (biškotini)

(Postrežba na dom). — Jestvine in kolonijalno blago. —

Izbera napojke in bolonjske zmesi ter moka iz prvih

ogrnih mlinov. — Olje, jesh, malo itd.

Posilje se poštne pošiljke od 5 kg naprej.

Jure Markičević

zaloga dalmatinskega vina ..

lastnega pridelka

Trst, ulica Boschetto št. 22.

prodaja na drobno in debelo. — Lastni

gostilni v ulici Olmo št. 2. (Alp Ancora)

in v ulici Majolica št. 3. (Alla bella

Dalmazia).

Novi fotografski zavod

Francesco Penco

Trst - Corso št. 14 - Trst

izdeluje oljate in pastelne slike,

kakor tudi fotografije na porcelanu,

steklenini i. t. d.

— Posebni oddelek za povečanja. —

Za gospe posebna česalka. — Izložbena

dvorana vedno odprta. Dvigalo.

Gostilna

„Alla Stella“

na trgu C. Goldoni in ul. G. Carducci 31

Različna vina prve vrste

Marčno pivo in pivo Bock

(prve vrste)

Kuhinjo urejuje gospodinja sama.

Svoji k svojim!

A. Millovatz

mehanična delavnica

Trst — ulica del Trionfo 1

izvršuje vsakovrstna

kovaška in mehniška dela

kakor tudi nikelovanja.